

haja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., TOREK, 29. SEPTEBRA (SEPT. 29), 1936. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 192

Denarna kriza zlatega bloka v Evropi je prišla

V Franciji je uveljavljena odredba, ki prepoveduje uvoz zlata v dobi stabilizacije franka. Socialisti podprli dogovor med Francijo, Anglijo in Ameriko. Sovjetska vlada pobija obdolžitve ameriškega zakladnega departamenta. Stabilizacija švicarskega franka

Pariz, 28. sept. — Francoska vlada je včeraj predložila parlamentu program glede devaluacije franka, ki prepoveduje tranzicije zlata. Premier Leon Blum je izjavil, da je to prvi korak, ki ga je treba sprejeti, da bi se izognili finančni krizi. Blum je tudi izjavil, da je to prvi korak, ki ga je treba sprejeti, da bi se izognili finančni krizi.

Blum je socialističnim poslancom, ki so mu obljubili popolno podporo, pojasnil, da je to prvi korak, ki ga je treba sprejeti, da bi se izognili finančni krizi. Blum je tudi izjavil, da je to prvi korak, ki ga je treba sprejeti, da bi se izognili finančni krizi.

Politični voditelji pravijo, da Blumova vlada še vedno vedno vedno v parlamentu, čeprav je E. de la Roche, vodja skrajnega desničarskega socialnega radikalnega, svetoval svojim pristavcem, naj pretrgajo vezi z vlado.

Moskva, 28. sept. — Uprava sovjetske državne banke je včeraj izdala izjavo Henryja Morgenthaua, ameriškega zakladnika, da sovjetska vlada zniža vrednost funta sterlinga za 20 odstotkov.

Morgenthau je v svoji izjavi pred časopisnimi poročevalci dejal, da je sovjetska državna banka z namenom, da zniža vrednost funta sterlinga, vrgla na trg milijone funtov sterlingov in naznanila, da jih je pripravljena prodati za vsako ceno. Njegova intervencija, ko je kupil te funte sterlingov, je preprečila nakano sovjetske banke.

Bern, Švica, 28. sept. — Švicarski vladni svet je včeraj naznanil, da bo švicarski frank stabiliziran med 190 in 215 miligramov zlata, kar je devaluacija franka okrog 30 odstotkov. Svet je odobril dve odredbi. Ena se nanaša na novo vrednost franka, drugi pa na preprečitev dvigovanja. Obe odredbi bosta predloženi parlamentu v odobritev.

Dr. Albert Meyer, predsednik švicarske devalvacije, je dejal, da je bila devaluacija franka odločena v glavnem zaradi ekonomskih razlogov. V svojem govoru po radiju je dejal, da izpusta turistične trgovine, redčenja izvoza in bojazen pred izgubo večjega dela zlata iz vladne rezerve, so prisilile vlado na revizijske finančne politike.

"Rdečarska" propaganda Wall streeta
New York. — "Če premočimo staro dno, tedaj vidimo, da se danes boji v mednarodni areni vse okrog vprašanja surovega materiala in trgov. Z drugo besedo: glavni vzrok vsega nepokoja leži v slabi razpoložljivosti trgovine ali izmenjavi blaga na mednarodno ter v izkoriščanju kolonij po imperialističnim ciljem." To ni bilo zapisano v kakšni komunistični ali socialistični publikaciji, marveč v wallstreetem glasilu Commerce & Finance.

Oljni delavci se izrekli za stavko
Houston, Tex. — Delavci pri Humble Oil & Refinery Co. so se s 787 proti 57 glasovom izrekli za stavko, ako družba ne pristane na njih zahtevo za zvišanje plače za 10%. Če pride do stavke, bo prizadetih 3000 delavcev.

Sveže japonske čete prihajajo na Kitajsko
Sanghaj, 28. sept. — Osem japonskih bojnih ladij (rušilcev) je včeraj priplulo v pristanišče Sanghaja in s teh se je izkrcalo na suho nadaljnjih 200 japonskih pomorščakov, ki so pomnožili tukajšnjo japonsko posadko. Japonski oblastniki pravijo, da se ne zanesejo več na kitajsko in inozemsko zaščito svojih rojakov na Kitajskem.

Bankirji v Jugoslaviji protestirajo
Načrt za odpis kmetijskih dolgov jim ne ugaja
Belgrad, 28. sept. — Načrt jugoslovanske vlade za zmanjšanje dolgov na kmetijah je izrazil protest bankirjev v Jugoslaviji. Bankirji pravijo, da bo večina bank prisiljena zapreti vrata. Vladni načrt določa, da se vsak dolg na kmetijah zniža 25%, drugi 25% se pa odpiše v zameno za državne dolžnice, ki bodo nosile tri odstotke. Preostala polovica dolgov bo plačljiva državi agrarni banki v dobi deset do dvajset let in obrestna mera se vrsti od nič do štiri in pol odstotka.

Gozdni požar uniči mesto v Oregonu
Marshfield, Ore., 28. sept. — Najmanj štiri mesteca v tem delu države Oregon so bila v plamenu danes zjutraj in domneva se, da je okrog 20 oseb izgubilo življenje. Ogenj je prišel iz gozdov, ki gore naokrog že več dni. Prizadeta mesteca so Bandon, Silverton, North Bend in Myrtle Point.

Povodenj v Texasu; 2000 oseb brez strehe
Waco, Tex., 28. sept. — Reka Brazos je prestopila bregove in se razlila po nižinah tukajšnjega mesta. Okrog 2000 prebivalcev je izgubilo domove in zbežalo na varno. Milica kontrolira mesto in vodi reševalno akcijo. — Aushtin je tudi v nevarnosti poplave, je je Coloradska reka prestopila bregove in se zdaj razliva.

Sklicanje svetovne finančne konference

Ta naj bi določila vrednost denarnih enot

London, 28. sept. — Angleški finančniki vidijo v novi devaluaciji politiki evropskih držav pogoje glede sklicanja svetovne finančne konference, ki naj bi rešila vprašanje valute. Prvi korak bi bila določitev definitivne vrednosti francoskega franka sorazmerno z ameriškim dolarjem in angleškim funtom sterlingom. Potem naj bi se določila vrednost holandskega guldinara, švicarskega franka, belgijske belge, italijanske lire in nemške marke.

Finančni krogi sedaj ugibajo, kako dolgo bo trajala doba stabilizacije predno bodo evropske države sprejele nove zakone glede reguliranja finančnih zadev. Ti sedaj naglašajo potrebo sklicanja svetovne finančne konference, ker se je Francija odločila za devaluacijo franka.

Bankirji v Jugoslaviji protestirajo

Načrt za odpis kmetijskih dolgov jim ne ugaja

Belgrad, 28. sept. — Načrt jugoslovanske vlade za zmanjšanje dolgov na kmetijah je izrazil protest bankirjev v Jugoslaviji. Bankirji pravijo, da bo večina bank prisiljena zapreti vrata. Vladni načrt določa, da se vsak dolg na kmetijah zniža 25%, drugi 25% se pa odpiše v zameno za državne dolžnice, ki bodo nosile tri odstotke. Preostala polovica dolgov bo plačljiva državi agrarni banki v dobi deset do dvajset let in obrestna mera se vrsti od nič do štiri in pol odstotka.

Gozdni požar uniči mesto v Oregonu

Marshfield, Ore., 28. sept. — Najmanj štiri mesteca v tem delu države Oregon so bila v plamenu danes zjutraj in domneva se, da je okrog 20 oseb izgubilo življenje. Ogenj je prišel iz gozdov, ki gore naokrog že več dni. Prizadeta mesteca so Bandon, Silverton, North Bend in Myrtle Point.

Povodenj v Texasu; 2000 oseb brez strehe

Waco, Tex., 28. sept. — Reka Brazos je prestopila bregove in se razlila po nižinah tukajšnjega mesta. Okrog 2000 prebivalcev je izgubilo domove in zbežalo na varno. Milica kontrolira mesto in vodi reševalno akcijo. — Aushtin je tudi v nevarnosti poplave, je je Coloradska reka prestopila bregove in se zdaj razliva.

MIZEREN POLOŽAJ FARMSKIH DELAVCEV

Preiskava ugotovila neznozne razmere v Arkansasu

"MATERIAL ZA REVOLUCIJO"
Hot Springs, Ark., 28. sept. — Rezultat preiskav, ki sta ju vodila federalna veleporota in guvernervje komisija med delavci na polju bombaža v vzhodnem Arkansasu, je bil pravkar objavljen. Obe preiskavi sta ugotovili, da je usoda delavcev, ki obdelujejo polja na podlagi sistema delitve pridelkov, silno žalostna. W. G. Padgett, ki je proučeval ta sistem v petnajstih okrajih, je dejal, "da bi ljudje pretočili več solz kakor jih je Krist ob grobu Lazarja, če bi videli tisto, kar je videl on."

Ta sistem, ki sliči peonaži, je sedaj predmet preiskave. Začela se je zadnjo zimo, toda v juniju, ko sta bila ugrabljeni in pretenena Willie Sue Blagden in rev. Claude V. Williams, je vzbudila splošno pozornost. Oba sta izjavila, da sta bila pretepena, ko sta prišla v mesto Earle, da se udeležita pogreba nekega zamorskega delavca. Po tem incidentu so federalne avtoritete podvzele akcijo in arkanski guvernerv je imenoval posebno komisijo, da preišče situacijo.

Zadnji četrtak je federalna veleporota v Little Rocku obišla mestnega maršala v Earleju kršenje zakonov proti suženstvu. -Proti njemu je nastopilo štirinajst prič, med temi deset zamorcev, ki so ga obtožili, da je držal delavce v suženstvu. Maršal je bil zadnjo soboto, ko je položil kavejco \$5000, izpuščen iz ječe.

Padgett je dejal, da je na svojem potovanju prišel na plantažo, kjer je izvedel, da je neki farmarji najemnik umrl. Pri mirilu je bila samo njegova vdova, nakar je Padgett odšel na polje in obvestil druge najemnike o smrti njihovega prijatelja. Svetoval jim je, naj obiščejo vdovo, da bi jo tolažili, toda povedali so mu, da ne smejo tega storiti brez dovoljenja nadzornika. On je potem govoril z nadzornikom in ta je prišel preklinjati mrtvega najemnika.

"Kar sem videl in slišal, me je prepričalo, da oni, ki išče material za revolucijo, ki naj bi strmoglavila ameriško vlado in njene institucije, bo našel dosti takega materiala med poljedelskimi delavci in farmakimi najemniki na jugu," je dejal Padgett.

Rikov izključen iz sovjetske vlade

Bivši premier izgubil vladno službo

Moskva, 28. sept. — V sovjetski vladi se je včeraj izvršila važna izprememba. Aleksij Rikov, bivši predsednik (premier) sveta ljudskih komisarjev, je bil odstavljen kot komisar pošte in telegrafa in na njegovo mesto je prišel Henrik Jagoda, doslej komisar notranjih zadev.

Rikov je star boljševik, ki je ob izbruhu boljševiške revolucije pred malo manj ko 19 leti sodeloval z Leninom, Trockijem in drugimi očeti revolucije pri ustanovitvi sovjetske republike. Ko je Lenin umrl pred dvanajstimi leti, ga je nadomestil Rikov kot predsednik vlade. Rikov pripada boljševiški frakciji desničarjev, ki so nasprotovali Stalinu glede kolektivizacije kmetij. Pri zadnjem procesu proti trockistom je bil tudi Rikov osumljen, da je z njimi v zvezi, preiskava ga je pa oprostila. Jagoda, novi komisar pošte in telegrafa, je osebnostni Stalinov prijatelj; prav tako je Nikolaj Ivanovič Ježev, ki je imenovan za komisarja notranjih zadev. Ta komisarjat kontrolira sovjetsko policijo.

Roosevelt se zavzel za najemnike

Unija predložila program komisiji

Washington, D. C., (FP) — Po štirih letih teroriziranja farmarskih najemnikov na jugu, se je predsednik Roosevelt končno zganil in naznanil, da bo v prihodnjem zasedanju kongresa predložena zakonodaja, ki bo omogočila najemnikom kupovanje zemlje, katero obdelujejo. V pismu, ki ga je predsednik naslovil senatorju Bankheadu iz Alabame, pravi, da je njegova administracija prisiljena nekaj storiti, da se ublaži položaj farmarskih najemnikov v južnih državah.

Roosevelt je že imenoval posebno komisijo, ki bo proučevala položaj najemnikov in potem sestavila zakonske načrte. Southern Tenant Farmers unija je sedaj predložila komisiji svoj program, ki med drugim določa ojačanje delavskega departamenta v Arkansasu, ustavitev kršenja civilnih svobod, plačevanje mezd v gotovini in neovirano organiziranje poljedelskih delavcev.

Predsednikovo pismo naglašuje potrebo federalnega financiranja nakupovanja zemljišč za najemnike, na katerih si bodo lahko postavili svoje domove. "Najemniški problem ne more biti rešen čez noč," pravi Roosevelt. "S pomočjo vladnega financiranja so rešile slične probleme mnoge druge države, zlasti Irsko in Dansko in na ta način bo rešen tudi v Ameriki."

Unija najemniških farmarjev naglašuje, da razdelitev malih kosov zemlje med najemnike ne bo rešila problema. Zadržno obdelovanje in lastništvo velikih zemljišč sta edina rešitev. Mali farmarji ne bi mogli konkurirati z veleposestniki na jugu, zato je treba reorganizirati ves sistem poljedelstva v južnih državah.

Zintak, pod obtožbo poneverbe, ni več kandidat

Chicago, 28. sept. — Frank Zintak, odstavljivi pisar okrajnega višjega sodišča, ki je pod obtožbo poneverbe \$22,000 in na prostem pod kavčijo, je naznanil svoj odstop od kandidature na demokratski listi za nadaljnji termin istega urada.

PSIHOLOGI STOPILI NA PREPOVEDANO POLJE

Socialistični dijaki bolj inteligentni ko kapitalistični

Izjave na konvenciji

Hanover, N. H., (SLP) — Ameriški psihologi, ki se bavijo s študiranjem mentalnih in emocionalnih procesov človeka, so na letošnji konvenciji svoje zveze posvetili več časa razpravi o socializmu in političnih inklinacijah posameznika. To vse skupaj se mogoče vidi suhoparno, toda skoraj ni bolj zanimivega predmeta kakor študiranje najbolj čudnega in kompliciranega stvarstva — človeka.

Ta veda je še mlada in kakor večina drugih ved služi tudi ta v pretežni meri komercializmu. Politične psihologije ni še nikdo dosti znanstveno študiral, čeprav izvežbanim politikom in demagogom ni nobena tajnost. Konvencija je tudi v tej amerikalni ustanovi novo zvezo za študiranje kontroverznih vprašanj in lastno protokolo.

Že na tej konvenciji je poročalo nekaj profesorjev o lastnih dognanjih na polju politične psihologije. Dr. Vernon Jones a Clarkove univerze je poročal, da so na splošno študentje za spoznanje bolj radikalni, ko dokončajo kolegij kakor ob vatopu. Dognal je, da so socialistični dijaki veliko bolj inteligentni kakor pa pripadniki republikanske ali demokratske stranke.

Dr. Thelma Hunt z George Washingtonove univerze je rekla, da današnji študentje ne vedo dosti več o politiki kakor pokazuje izpit iz leta 1928. Tudi se dosti bolj ne zanimajo za politična in javna vprašanja. Izjema so socialistični dijaki in pristaši tretje stranke, ki se bolj zanimajo za javna vprašanja in več vedo kakor drugi.

Dr. Ross Stagner z akronske univerze je dognal, da so socialisti bolj naklonjeni unijam kakor drugi in so proti vojni in fašizmu. Demokratje so za spoznanje bolj liberalni kakor republikanci, toda so mentalno bližje republikancev kakor socialistov. Poročal je, da je neko slavnato glasovanje v Akronu pokazalo porast socialističnih glasov za polovico.

Dr. George Hartman s Columbijske univerze je poročal o svojem kampanjskem eksperimentu v Pennsylvaniji, kjer je pred nekaj leti kandidiral v Allentownu za kongresnika. V volilnih okrajih, kjer je v svojih govorih skušal vplivati na intelektualno stran volivcev, je dobil od 30 do 50 odstotkov manj glasov kakor v okrajih, kjer je skušal vplivati na emocionalnost ali srce.

Psihologi so razpravljali tudi o vojni, o kateri mnogi ljudje, tudi "učeni", pravijo, da ne bo nikdar odpravljena, ker je njen prožilec človeški instinkt ali nagnjenje do boja. Skoraj vsi psihologi so bili mnenja, da to tolačenje ne pojasni vzrokov vojne. Predmet kritike je bil tudi takozvani grabeški (acquisitive) instinkt, nagnjenje do svojine, na katerega se sklicujejo zagovorniki kapitalizma, češ, da je odprava privatne svojine proti človeški naruri.

Anglija razglasila obsedno stanje v Palestini

London, 28. sept. — Angleška vlada jutri razglasi obsedno stanje po vsej Palestini, kjer je v teku krvavi konflikt med Arabci in Judi. Politična oblast v vseh mestih preide pod kontrolo vojaških poveljnikov.

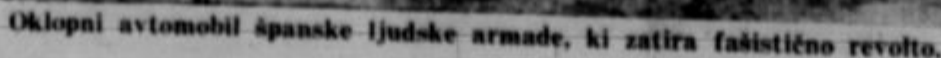

Branci španske republike počivajo v madridskem predmestju po spopadu z rebeli.

Predpotopni zmaji

Delavske vesti.—Stavka nameščenecv na železnici v New Yorku se nadaljuje, tiskarji je zastavkalo tudi okrog 8000 stavkovalcem, katerim so znižali mezd! Čikaški klavirski maginatje so "prostovoljno" zvišali plače 60 delavcem za dva in pol centa na uro.

Svetovna vojna.—Ruske in rumunske čete prekoračile Donavo in udre na Bolgarsko. Svojemu vremu je ustavilo zavezniško ofenzivo na franciji. Zavezniki, po vsej sili rinejo Grčijo na svoji strani.

Lucky za Vas

—Je Lahka Kaja!

Za dober počutek po kaji—

Ni samo užitek, ki ga ima človek od kaje Lucky Strikes . . . je dober občutek po kaji! Sveža ko kresnica. Čist okus v vaših ustih. In ko pričneš peti pri kopanju — je vaš glas čist kakor zvonec! To je velika stvar glede lahke kaje. Lucky Strikes — ker so napravljene iz najfinjših srednjih listov tobaka — imajo dober okus. In ker so lahka kaja, se dobro počutite, ko jih kadite. In po kaji tudi!

★★ **ZADNJA NOVIC!** ★★

"Sweepstakes" prinašajo veselje vojnim veteranom

Iz nekakega veteranskega doma v Legion, Texas, prihaja vsak teden številno vstopnic vse z isto pisavo. Seveda mi smo jih pregledali, da vstopnice zagotovo odgovarjajo pravilom, in eden moj je pojasnil: "Večina fantov ne more hoditi okrog, jaz pa grem in zato pitem karte zapje".

Z veseljem ugotavljam, da znajo fantje tudi dobro pogoditi.

Ali ste vi že pristopili? Ali ste dobili svojo izborna Lucky Strike? Naravnajte na "Your Hit Parade" — ob srečni in sobotah večer. Podajte, solite in primerajte melodije — potem poskusite svoje Lucky Strike "Sweepstakes" in če še ne kadite Luckies, kupite danes svojček in jih tudi poskusite. Mogoče ste nekaj pogrešali. Čutili boste prednost Luckies — Lahke Kaje bogatega, zrelega dela tobaka.

Luckies — lahka kaja

BOGATEGA, ZRELEGA DELA TOBAKA — "IT'S TOASTED"

Copyright 1934, The American Tobacco Company

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

"Pravkar sem nameraval namigniti, naj bi tehtničar zamenjal zadolžnice z zlatom," je rekel Dimač.

Lastnik "Losjega roga" je izplačal zadolžnice in Čok je položil roko na zlato. "Zdaj se pa res ne maram zbuditi," je rekel, ko je tipal in težkal posamezne vrečke. "Ako potegnemo črto, so te sanje vrgle sedemdeset tisočakov. Bilo bi hembrano drago, ako bi se zdaj prebudil, se skobacal iz odej in začel ravnat zajtrk."

"Zdaj pa vaš sostav!" je zaklical Burke nepotrpežljivo. "Plačali smo ga in bi ga radi poznali."

Dimač jih je peljal k mizi. "Zdaj, gospodje, prosim vaše pozornosti. To ni sostav v navadnem smislu besede. Skoro da ga ne morem imenovati zakonitega. Ima pa to dobro lastnost, da deluje jako zanesljivo. Zakaj — o tej stvari imam svoje nazore. Pa kaj bi govoril! Pazite! Gospod upravitelj, bodite pripravljeni s kroglo. Čakajte! Izbral si bom številko 26. Mislite si, da stavim nanjo. Gospod upravitelj, bodite nared. Zdaj!"

Krogla je zakrožila.

"Kakor opazate, je številka 9 vpravo nasproti."

Krogla je obstala na številki 26.

Dolgopeti Burke je nekaj zarobantil in vsi so čakali.

"Če hočete, da dobi 00, mora biti njej nasproti številka 11. Poskusite sami in prepričali se boste."

"Toda sostav?" je vprašal Moran nepotrpežljivo. "Vemo, da znate izbirati take številke, ki dobiijo, in vemo tudi, katere so. Ne vemo pa, kako to delate."

"Moj sostav je bil sad opazovanja. Po naključju sem zagledal, da je bila dvakrat vpravo nasproti mene številka 9, ko je dobila številka 26. Ako bi se bilo to zgodilo enkrat, bi bil prezri, toda zgodilo se je dvakrat zaporedoma. Potem sem igro motril in videl, da se je stvar natančno tako ponovila še večkrat. Potem sem začel opazovati druge številke in našel sem podobno stvar. Ako je bila nasproti dvojna ničla, je navadno dobila številka 32, ako je bila pa 11 nasproti, je dobila dvojna ničla. To se ne dogaja vsakokrat, ampak le po navadi. Ponavljam, da se to dogaja po navadi. Kakor sem že dejal, imam svoje posebne nazore, zakaj. Pa to prepuščaj vam, gospoda."

Dolgopetemu Burkeju se je nenadoma posvetilo v glavi. Ustavil je kolo in ga skrbno pregledal. Glave ostalih devetih sošolstnikov igralnic so se sklonile in se pridružile preiskavi. Potem se je dolgopeti Burke vrzaval in pogledal proti bližnji razbeljeni peči.

"Vraga," je rekel, "saj to sploh ni bil sostav. Miza je stala blizu peči in to presneto kolo se je zvežilo in skrivilo. In ves Dawson je skoro podviljval radi tega. Ni čudo, da se je tako zvesto držal te mize. Pri kakšni drugi še piškavega oreha ne bi bil pripravljen."

Harvey Moran si je globoko oddahnil in si otrli čelo. "Izborno," je dejal z zadovoljstvom, "recite, kar hočete, pocieni smo pa in je ugotovili, da ni bil sostav." Mišice na obrazu so mu začele trepetati, končno pa je udaril v gromek smeh in Dimača potrepil po ramih. "Dimač, sive lase ste nam delali nekaj časa. Bili smo vsi srečni, da niste posečali tudi naših miz! Gospoda, doma imam nekaj steklenic pristne kapljice in jih bom odmašil, če greste vsi z menoj v Tivoli."

Pozneje, ko sta bila zopet v koči, je Čok molče težkal in tipal tiste trebušaste vreče, nabite z zlatim prahom. Končno jih je nakopčil na

mizo, sedel na rob svojega ležišča in začel se zuvati mokasine.

"Sedemdeset tisočakov," je preudarjal. "Tehtajo tristopetdeset funtov. In vse to je delo človeka, ki je bil tako ostroviden, da je opazil zveženo kolo. Dimač, ti bi jih pojedel žive, pojedel bi jih sirove. Ti vidiš skozi zid. Čisto si mi štreno zmešal. Kljub temu prav dobro vem, da so to le sanje. Take stvari se pripetijo edinele v sanjah. Veš, niti najmanjše želje nimam, da bi se zbudil. Upam iz vsega srca, da se nikdar ne zbudim."

"Veseli bodi!" ga je tolažil dimač. "Iz teh sanj se ne boš zbudil. Na svetu je mnogo zvitihi buč, ki mislijo, da so vsi ljudje na svetu mesečni, da sanjajo in tavajo okoli. V lepo družbo si zašel."

Čok je vstal, stopil k mizi in vzel v naročje najtežjo vrečo pa jo pestoval, kakor da bi bila dete. "Lahko je, da sanjam in tavam okoli," je rekel, "ampak, kakor praviš, zašel sem res v lepo družbo."

PETO POGLAVJE

Mož na drugem bregu

To se je dogodilo še prej, preden je bil Dimač Bellew razdelil "stavbišča" za lažimesto Trarara, prej, preden je bil napravil zgodovinsko kupčijo z jajci, ki je požrla Charleyju Wild Waterju precej prihrankov, in preden se je bil udeležil tekme s pasjo vprego doli po Yukonu in si priboril natančno pol milijona dolarjev. Prijatelja Dimač in Čok sta se v zgornjem delu Klondika ločila. Čokova naloga je bila, vrniti se doli v Dawson in vpisati v zemljiško knjigo nekatere parcele, ki sta si jih bila skupaj osvojila in zavarovala z mejniki.

Dimač se je s svojo pasjo vprego obrnil proti jugu. Nameraval je obiskati jezero Surprise in pa skrivnostno selo pri "Dveh kočah". Sklenil je prekorati reko Indian v njenem gornjem teku in prehoditi nepoznane gorske kraje nad reko Steward. Tam nekje — so govorili ljudje — leži jezero Surprise — obdano z razdrapanimi vrhovi in ledeniki. Dno tega jezera — tak je šel po deželi glas — je tlakovano s suhim zlatom. Prvi zlatosledci, ki so njih imena že davno zamrla v hladni preteklosti starih časov, so se baje potapljali v ledeno vodo jezera Surprise in prinašali v obeh rokah kepe zlata na dan. Večkrat se je posrečilo posameznim skupinam zakaljenih zlatosledcev dospeti v te daljne kraje, in so skušali polastiti se zlatega jezerskega dna. Toda voda je bila premrzla. Nekateri so mrtvi umrli v vodi in so jih mrtve potegnili iz valov, druge je pozneje pobrala sušica, eden pa se je spustil v globino in se ni nikdar več vrnil. Tisti, ki so preživeli, so kovali načrte, kako pojdejo nazaj in osušijo jezero, pa vendar se nihče ni vračal tjakaj. Zlatoskalce je ondi vedno preganjala nesreča. Eden je padel v skalnato razpoko nedaleč od Forty Mile; drugega so napadli in pojedli njegovi lastni psi; tretjega je ubilo drevo. In tako dalje. Ni ga bilo bolj usodnega kraja nego jezero Surprise. Nihče ni vedel, kje pravzaprav leži. Zlato na njegovem neosušnem dnu je bilo še vedno nedotaknjeno.

Selo pri "Dveh kočah", tudi sila skrivnostno, je bilo tudi jasno označeno, kar se tiče kraja, kjer je stalo. Pet dni hoda gori po reki McQuestion, ki se izliva v reko-Steward, tam sta stali dve koči. Bil sta tako stari, da sta morali biti zgrajeni kdo ve koliko časa prej nego je prvi zlatosledec prišel v dolino Yukona. Potujoči losji lovci, ki jih je Dimač na svojem hodu večkrat srečeval, so trdili, da so zlatoskalci že kdo ve kdaj izsledili koči, da pa so zastojali iskali tisti rudnik, kjer so nepoznani srečolovci v davnih časih nedvomno kopali zlato.

(Dolje ortodoksno.)

moje star petdesetletno srce. In vendar kako daleč so že tisti časi! Jaz sem pa prenesel s kruto točnostjo v sedanost spomine na najino trpko in burno zvezo. Ah, kako me je znala ta Diana de Lignery mučiti in s kakšno rafinirano umetnostjo je znala zaigrati v meni na vse strune ljubavnih muk! Kako je zlorabljala mojo slabost! Kako se je igrala z menoj! Kakšen čustveni vihar je razpihala v meni! Po vrsti je delala iz mene omamljenca in obupanca, domišljavca in ubožca. Bil sem suženj njenih muk, suženj njene vrtoglavosti do tistega dne, ko me je odslovila s tako nasmejano in tako neusmiljeno trdosrčnostjo. Od tistega dne je nisem več videl, ker sem bil večinoma odsoten iz Pariza, toda vedel sem, da je še vedno tako lepa, brez srca in nevarna. Zdaj je pa naenkrat vstala iz preteklosti ljubosumnost in se mi zagrizla v srce. To krasno telo objame zdaj s svojimi mladimi rokami Jean, ta usta, ti lasje bodo pripadali njemu! Diana spada med ona bitja, ki čas njihovi lepoti ne more do živga, kakor ne izbriše spomina na nje v srcih onih, ki so jih kdaj srečali.

Komaj sem pa začutil to bolest, me je postalo sram in skušal sem opravičiti jo. Kolika nevarnost tiči v taki strasti, če gre za mladega moža, kakor je Jean de Liroy. Diana de Lignery je usodna ženska, a Jean v ljubezni najbrž še ni bil izkušen. Tri leta življenja v strelskih jarkih presneto malo pripomorejo k sentimentalni vzgoji. Jean je seveda energičen in živahen dečko, toda kaj more opravičiti odločnost in volja proti lakavi subtilnosti in hladni perversnosti take Diane de Lignery?

Kaj mora res tudi Jean pretrpeti to, kar sem nekoč pretrpel jaz? Ali začne z njim znova ono kruto igro, ki jo je igrala z menoj? Toda kako odvrtiti od Jeana pretečo nevarnost? Opozoriti ga? Ne verjel bi mi in pa, kako bi se ponižal, če bi odprl pred njim stare rane svojega srca. Preprostiti Diane de Lignery? Smejala bi se mi v obraz in ta misel mi je bila neznosna.

Saj gotovo poznate restavracijo Pellerin na otoku Saint Louis. To je diskreten in udoben lokal, kjer se v majhnih kojah dobro je. Včeraj, zatopljen v te mračne misli, sem baš jedel tam, ko sta vstopila možki in ženska. Komaj sem ju zagledal, sem za drhtel. Diana de Lignery je stopala s svojim prožnim in ritmičnim korakom, za njo pa moj nečak Jean. Do polovice me je zakrivala k sreči španska stena in tako me nista opazila. Sedla sta na drugem koncu, toda od moje mize sem ju dobro videl. Spričo tega sem si premislil in namestu da bi bil odšel, sem naročil še eno kavo. Se bom vsaj lahko do siteda nagledal te Diane de Lignery, ki je toliko let nisem videl.

Niso lagali: bila je še vedno

lepa. Čas — ji menda ni mogel do živga. Bil je še vedno isti krasni obraz, isti bujni lasje, isto elegantno in harmonično telo. Nekaj se je bilo pa vendarle izpremenilo v nji. Toda nič ni ogražalo njene lepote. Nič ni pričalo, da je med njeno in Jeanovo starostjo tako velika razlika. Diana de Lignery je bila še vedno Diana de Lignery, in vendar, vendar... Ah, kar mi je postalo vse jasno in po vsem jasno in po vsem mojem bitju se je razlil globok mir, obenem z nekim nedobrim zadovoljstvom. Spoznal sem: Diana de Lignery je ljubila Jeana de Lignery.

Da, ljubila ga je. To se je poznalo in brezglavo strastjo, s suženjako in onemoglo strastjo. Ljubila ga je. To se je poznalo na vsaki njeni kretnji, na vsem ravnanju. Ljubila ga je, ker je bil morda zadnja njena strast, tista strast, ki z njo dozoreva zadnji plamen mladosti. Ah, kako pokorna in poslušna bo, da si ohrani tega zadnjega ljubčka; koliko bo popustila od svojega ponosa; kako rada bo opustila svoje vrtoglavosti!

Nisem se več bal. Trpel ne bo Jean, temveč ona. Spoznala bo, kaj so muke ljubosumnosti, kako človeka boli brezbržnost, spoznala bo, kaj se pravi obrniti hrbet tistemu, ki te vroči ljubi. Čakalo jo muke, ki jih je s tako naslado povzročala drugim. Sam način, kako jo je gledal Jean z egoizmom svoje kipeče in silne mladosti, svoje tiranske, vihrave, nasičene in tudi že prefinjene pohote, mi je potrjeval, da imam prav. Bil sem prepričan o tem in skoraj sram me je bilo, da se veselim tega kakor plačila usode. To, kar tu priznam, ni lepo, vem, toda v človeškem srcu je tudi poldost in ljubezen ga ne poboljša.

HUMOR

Solska naloga o kravi

Krava je sesavec in domača žival. Živi povsod. Prevečena je s kravjo kožo. Zada ima rep s čopičem, s katerim odganja muhe, ker bi mogle pasti v mleko.

Spredaj je glava, kjer rastejo rogovi in kjer je tudi gobec. Rogove rabi krava za suvanje, gobec pa za mukanje. Spodaj pod kravo visi mleko, ki je tako napravljeno, da se ga vleče. Če se na njem vleče, potem priteče mleko. Mleka nikdar ne zmanjka, ker ga krava sprosti dela; kako to dela, ne vem, ker tega še nismo vzeli.

Krava fino diši in jo duhamo že od daleč, kajti ta duh dela zrak na deželi.

Mož krave je vol. Izgleda tako ko krava, samo mleko ne visi pod njim. Zato tudi ni sesavec, temveč ga uporabljajo za delo. Bik je psotka.

Krava živi od trave, in če je trava dobra, je tudi mleko dobro, če je trava slaba, je slabo tudi mleko; če pa grmi, se mleko zasiri.

Krava ne potrebuje mnogo

hrane, ker prežvekuje to, kar je enkrat pojedla tako dolgo, da je sita. Več ne vem.

Brzojavka

Zena nekega bogatega Američana je prišla v Pariz. Ko je pohajkovala po velikih buljarjih, se je zdajci ustavila pred izložbo nekega zlatarja: zagledala je bila prekrasen nakit za 25,000 tisoč frankov.

Pri priči se je odpejala na pošto in brzojavila svojemu možu v New York, ali ji dovoli, da si kupi lepo ovratnico.

Njen mož je njeno prošnjo brzojavno odklonil:

"No. Price too high." (Ne. Cena previsoka.)

Zena je brzojavko odprla in vsa srečna brala:

"No price too high." (N cena previsoka.)

Pri priči se je odpejala tarju in si izbrala demant kit za 40,000 frankov.

Tako je Američan za moji "stop" (piko) med "price" plačal 40,000 frankov.

Najnovejša škotska "Ali je res," je vprašal McIntosh, "da se je tvo zaročila? Kakšen je zet? dovoljen z njim?"

"Menda," je ponosno mal McIntosh. "Vsak večer trne luč in vzame mojo kolena — tako prihrani h ko in rabi samo en stol."

Ali ste naročili na d "Prosveto"? Podpirajte svo

PREČITAJTE in TAKOJ SPOROČITE

svoje ime, naslov, poklic in tel. šte.

DA TUDI VAŠE IME UVRSTI KLASIFICIRANI

ISCELO SE POVERJENCI na nabiranje podatkov v vsaki koloniji. Dostojen zaslužek ob malom trudu za senzitivno, inteligentno in posneno orbo. PIŠITE!

NARODNI ADRESAR AMERIČIN HRVATOV-SLOVENCEV-SRBOV IVAN MILANOVIĆ Urednik 156 Fifth Ave. New York, N.Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ascensu \$1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člani Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Cicerio in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 3.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupnoročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2)..... Čl. društva št.....

3)..... Čl. društva št.....

4)..... Čl. društva št.....

5)..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa utirna pojanila

Henri de Regnier:

PRIZNANJE

Nimam sina, če bi ga pa imel, bi ne želel, da bi bil podoben mojemu nečaku Jeanu de Liroy. In vendar, Jean de Liroy je imeniten dečko in malo je takih, da bi se jim poznala, kakor njemu, že na obrazu tako krepka in zdrava mladost. Star je štirindvajset let. Je visok, krepke postave, lepo raščen. Ne zadostuje reči o njem, da je eleganten in ugličen. Je lep. Bil je vedno lep: lep novorojenček, lep otrok, lep deček. Zdaj je lep mladenič, celo lep mož, kajti bil je v vojni. In ne samo, da je bil v vojni, temveč se je tudi vrnil iz nje in vrnil se je nedotaknjen, brez najmanjše rane, brez najmanjše praske in z visokim odlikovanjem.

Na to mi utegneta poreči, da mnogo zahtevam od človeka, da ima moj brat in moja svakiinja prav, ko gledata na svojega sina z neznim in globokim občudovanjem, prav tako kakor moji nečakinji Jeanne in Luisa. Obe obožujeta svojega starejšega brata. On je njun malik, je pa tudi malik svojih staršev. Jeanov položaj v rodbini je bil sploh že od nekega nedotakljiv. Očeta in materina zaslepljenost se ni

ti pred skrajno mejo pristranosti ni ustavila. Jean je bil silno razvajan. O njegovi vzgoji bi vam lahko povedal na stotine čudovitih anekdot, najčudovitejše je pa to, da Jean ni postal najslabši falot, za kar se mora pač zahvaliti prirojeni zdravi pameti. Razvajali so ga na vse načine, on je pa ostal pameten. Nobene neumnosti ni napravil. Zato pa tudi velja doma za vzor popolnosti, a vojna je njegov prestiž še dvignila.

Ne smete misliti, da podcenjujem dobre lastnosti svojega nečaka Jeana de Liroy. Rad imam tega fanta in med verdunsko ali raznimi drugimi ofenzivami, ki se jih je udeležil, sem preživel v strahu zanj težke ure. Toda vse to mi ne brani obsojati ga. Ah, kako bi strmel njegov oče, če bi mu povedal, kaj mislim o njegovem sinu, če bi mu pokazal, kakšen je v resnici pod svojo uglajeno zunanostjo, kakšen je njegov pravi značaj. Moj ubogi brat se ni nikoli kdove kako spoznal na to. On niti ne slutil, kakšna neizprosna volja, kakšen plamteči ogenj, da ne rečem naravnost preračunljiva brutalnost je skrita pod to očarljivo in zapeljivo zunanostjo. In to njegovo veselje do življenja, kako ruši in tepta pred seboj vse ovi-

re! Sicer ga pa ne bom karal, da je tak, kakršen je. Moja slabost, moje pomanjkanje tiste volje, s katero obvladamo sebe in druge, mi je prinesla že preveč bridkih ur. O tem priča vsa moja dvomljiva eksistenca. Sam moj brat, ki je tako dober in prizanesljiv, mi ne prikriva tega. Zato mu tudi nisem niti z besedico omenil mnenja, ki ga imam o Jeanu. Ne bil bi mi verjel, in pa, čemu bi mu kvaril radost ob pogledu na to, s kakšnim uspehom se je vrgel Jean po krutih letih dolžnosti in žrtve v vrtnec pariškega življenja.

Ta fant ima namreč uspeh in ima ga po pravici. O njem mi prihajajo na uho laskavi pokloni. Pripovedujejo mi o njegovih pustolovščinah, ki mi jih sam niti z besedico ni omenil, ker je skromen ali pa zelo rezerviran. Tako sem recimo zvedel, da navdušeno lazi za gospo de Lignery.

Ko sem zaslišal to ime v zvezi z imenom svojega nečaka Jeana de Liroy, me je kar srce zabolelo. Kakšna preteklost je vstala naenkrat pred menoj! Predočil sem si zopet Diane de Lignery v vsej slavi njene zmagovitosti, burne mladosti, tisto Diane, ki sem jo pred petnajstimi leti tako vroče in tako strastno ljubil in ki je njeno ime še vzvalovilo

ELINORE M. HERRICK, State Campaign Director of the American Labor Party in New York State, and the official emblem of the party whose fight she is directing.

Elinore M. Herrick, direktorica Ameriške delavske stranke v New Yorku.